

Suuren paaston valmistusviikkot. Tuhlaajapojan sunnuntai.

Aamupalveluksen evankeliumi vuoron mukaisesti

Päivän epistola

(1. Kor. 6: 12 -20)

”Veljet, kaikki on minulle luvallista” – mutta kaikki ei ole hyödyksi. ”Kaikki on minulle luvallista” – mutta en saa minkään hallita itseäni. Ruoka on vatsaa ja vatsa ruokaa varten, ja Jumala on tekävä molemmat tarpeettomiksi. Mutta ruumis ei ole siveettömyyttä vaan Herraa varten, ja Herra on ruumiinkin valtias. Jumala on herättänyt kuolleista Herran ja on voimallaan herättävä meidätkin. Ettekö tiedä, että teidän ruumiinne ovat Kristuksen ruumiin jäseniä? Ryhtyisinkö siis tekemään Kristuksen jäsenistä porton jäseniä? En ikinä! Ettekö tiedä, että joka yhtyy porttoon, on samaa ruumista hänen kanssaan? Onhan sanottu: ”Nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi.” Mutta joka liittyy Herraan, on samaa henkeä hänen kanssaan. Pysykää erossa haureudesta! Kaikki muut synnit, joita ihminen tekee, kohdistuvat muualle kuin hänen ruumiiseensa, mutta siveetön teko osuu ihmisen omaan ruumiiseen. Ettekö tiedä, että teidän ruumiinne on Pyhän Hengen temppeli? Tämän Hengen on Jumala antanut asumaan teissä. Te ette itse omista itseänne, sillä Jumala on ostanut teidät täydestä hinnasta. Tuottakaa siis ruumiillanne Jumalalle kunniaa!”

Paavali oli käsitellyt jo aikaisemmin siveettömyyttä (1. Kor. 5: 1 – 8) ja nyt hän palaa uudelleen tähän asiaan. Taustalla ovat ”satunnaiset sukupuolisuhteet”. Paavalin lopputoteamus on, että ruumis on Pyhän Hengen temppeli.

Korintossa oli muodostunut iskulause: ”Kaikki on minulle luvallista”. Jos tällä ymmärretään vapautta juutalaisen lain orjuudesta, niin lause on oikea, se on voinut olla jopa Paavalin käyttämä lause esimerkiksi hänen puhuessaan juutalaisten ruokasäännöistä. Mutta korinttilaiset tulkitsivat tämän väärällä tavalla väittäen, että kristitty ei ole minkään lain alainen, ei myöskään Kristuksen lain alainen. Se johti siihen, että korinttilaiset eivät arvostaneet perinteeseen kuuluvia tapoja. Tämä näkyi esimerkiksi joidenkin seurakuntalaisten suhteessa ruokaan, patriarkaalisen yhteiskunnan käyttäytymissääntöihin tai suhtautumisessa seksuaalisuuteen. Nyt Paavali avaa korinttilaisten silmät näkemään, että ihminen kuvittelemassaan täydellisessä vapaudessa tulee synnin orjaksi.

Paavali toteaa tähän: ”mutta kaikki ei ole hyödyksi”. Kaikki asiat eivät rakenna yhteisöä, ja on myös asioita, jotka tuhoavat sitä. Korinttolaiset halusivat todistaa, ettei ruumiillisilla asioilla ole

siveellistä merkitystä sanomalla, että ”ruoka on vatsaa ja vatsa ruokaa varten”. Tähän Paavali totesi, että ”ruumis ei ole siveettömyyttä vaan Herraa varten”. Edelleen hän jatkaa todeten, että ylösnousemus koskee meitä ruumiillisesti ja silloin ruumiin toiminta otetaan huomioon. Meidän ruumiimmeikin kuuluu Jumalalle.

Korinttilaisten ajattelun taustalla on myös yleinen hellenistinen ajattelu, että mahdollinen ylösnousemus on hengellinen asia. Sielu on kuolematon ja ruumis on osa maallista olemusta. Silloin ruumiin toiminta ei vaikuta ylösnousemuksen tapahtumaan. Tämän Paavali kumoo tämän kirjeen myöhemmässä osassa todeten, että ”kylvetään ajallinen ruumis, nousee hengellinen ruumis. Jos kerran on olemassa ajallinen ruumis, on myös hengellinen” (1. Kor. 15: 44, kuolleiden ylösnousemuksesta ja ylösnousemusruumiista kts. jakeet 12 – 54).

Sitten Paavali toteaa, että ”ruumiinne ovat Kristuksen ruumiin jäseniä” tarkoittaen tällä kirkkoa. Me olemme muodostaneet yhteyden Kristukseen kasteen sakramentissa (Room. 6: 3 - 14)). Vaikka Paavali ei sitä erityisesti korosta, niin tekstistä käy ilmi, että sukupuolisuhde muodostaa osallisuuden toiseen ihmiseen. Satunnainen sukupuolisuhde porton kanssa muodostaa jonkinlaisen yhteyden, vaikka se ei olekaan täydellinen. Sukupuolisuhteesta käytetty suomalainen sana yhdyntä korostaa tätä yhteen kasvamisen näkökulmaa. Jos yhdyntä tapahtuu vain yhden ihmisen nautinnon halusta, niin se ei toteuta sellaista liittoon kasvamista, yhdeksi lihaksi tulemistä, kuin se kuvataan paratiisissa olevien ihmisten välisessä suhteessa (1. Moos. 2: 24).

Paavalin johtopäätös on, että ”pysykaa erossa haureudesta”. Sitten hän välittömästi kiinnittää huomion korinttilaisten käsitykseen, että ”synnit, joita ihminen tekee, kohdistuvat muualle kuin hänen ruumiiseensa”. Nyt Paavali toteaa, että ”siveetön teko osuu ihmisen omaan ruumiiseen”.

Koska meihin on Jumala antanut Pyhän Hengen, me olemme Jumalan omia, olemme jokainen Pyhän Hengen temppeli. ”Ostanut teidät täydestä hinnasta” on orjan tai vangin lunastaminen vapaaksi (vrt. Gal. 5: 1). Mutta me kuulumme Hänelle, joka on meidät lunastanut. Meidän on tuotettava ”ruumiillamme Jumalalle kunniaa”.

Päivän evankeliumi
(Luuk. 15: 11 – 32)

”Herra esitti seuraavan vertauksen: ”Eräällä miehellä oli kaksi poikaa. Nuorempi heistä sanoi isälleen: ”Isä, anna minulle osuuteni omaisuudestani”. Isä jakoi omaisuutensa poikien kesken. Jo

muutaman päivän päästä nuorempi kokosi kaikki varansa ja lähti kauas vieraille maille. Siellä hän tuhlassi koko omaisuutensa viettäen holtitonta elämää. Kun hän oli pannut kaiken menemään, siihen maahan tuli ankara nälänhätä, ja hän joutui kärsimään puutetta. Silloin hän meni erään sikäläisen miehen palvelukseen, ja tämä lähetti hänet tiluksilleen sikopaimeneksi. Nälkäänsä hän olisi halunnut syödä palkoja, sikojen ruokaa, mutta niitäkään ei hänelle annettu. ”Silloin poika meni itseensä ja ajatteli: ”Minun isäni palkkalaisilla on kaikilla yllin kyllin ruokaa, mutta minä näännyn täällä nälkään. Ei, nyt minä lähdän isäni luo ja sanon hänelle: Isä, minä olen tehnyt syntiä taivasta vastaan ja sinua vastaan. En ole enää sen arvoinen, että minua kutsutaan pojaksesi. Ota minut palkkalaistesi joukkoon.” Niin hän lähti isänsä luo. ”Kun poika vielä oli kaukana, isä näki hänet ja heltyi. Hän juoksi poikaa vastaan, sulki hänet syliinsä ja suuteli häntä. Poika sanoi hänelle: ”Isä, minä olen tehnyt syntiä taivasta vastaan ja sinua vastaan. En ole enää sen arvoinen, että minua kutsutaan pojaksesi.” Mutta isä sanoi palvelijoilleen: ”Hakekaa joutuin parhaat vaatteet ja pukekaa hänet niihin, pankaa hänelle sormus sormeen ja kengät jalkaan. Tuokaa syöttövasikka ja teurastakaa se. Nyt syödään ja vietetään ilojuhlaa! Minun poikani oli kuollut mutta heräsi eloon, hän oli kadoksissa, mutta nyt hän on löytynyt” Niin alkoi iloinen juhla. ”Vanhempi poika oli pellolla. Kun hän sieltä palatessaan lähestyi kotia, hän kuuli laulun, soiton ja tanssin. Hän huusi luokseen yhden palvelijoista ja kysyi, mitä oli tekeillä. Palvelija vastasi: ”Veljesi tuli kotiin, ja isäsi käski teurastaa syöttövasikan, kun sai hänet terveenä takaisin.” Silloin vanhempi veli suuttui eikä halunnut mennä sisään. Isä tuli ulos ja suostutteli häntä, mutta hän vastasi: ”Kaikki nämä vuodet minä olen raatanut sinun hyväksesi enkä ole kertaakaan jättänyt käskyäsi täyttämättä. Silti et ole koskaan antanut minulle edes vuohipahaista juhliakseni ystäväieni kanssa. Mutta kun tämä sinun poikasi tulee, tämä, joka on hävittänyt omaisuutesi porttojen parissa, sinä teurastat hänelle syöttövasikan!” Isä vastasi hänelle: ”Poikani, sinä olet aina minun luonani, ja kaikki, mikä on minun, on sinun. Mutta olihan nyt täysi syy iloita ja riemuja. Sinun veljesi oli kuollut mutta heräsi eloon, hän oli kadoksissa mutta on nyt löytynyt.”

Tällä kertomuksella haastetaan kuulijat muistamaan Vanhan testamentin kertomuksia, joissa nuorempi veli ”voittaa” vanhemman. Jaakobista nuorempana veljenä tuli Israelin kantaisä ja nuori Joosef nousee veljiensä yläpuolelle. Jeesus kuitenkin puheessaan kahdesti kääntää kertomuksen ennakko-odotuksista. Kertomus on parodia menestyksekkäästä nuoremmasta veljestä ja vanhempaa veljeä ei voiteta, vaan hänet kutsutaan mukaan juhlaan.

Israelilaisten perintöjärjestelmässä vanhimman pojan osuus oli kaksinkertainen muihin verrattuna (5. Moos 21: 17).

Perinteisesti tämän kertomuksen isä tulkitaan Jumalaksi ja pojat erilaisiksi ihmisiksi. Aluksi nuorempi poika kuvataan syntiseksi ja vanhemman pojan voi olettaa olevan vanhurskas. ”Isä, anna minulle osuuteni omaisuudestasi.” Tämä käänös on täysin mahdollinen. Mutta se ei kuvaa sitä kaikkea, miten tämä kohta voidaan ymmärtää. Siinä on vivahde omasta olemuksesta tai olemisesta itsekseen (erosta, itsenäistymisestä?).

Varhainen kirkko kiinnittää tässä huomion ihmisen valinnan vapauteen eli itsemääräämisoikeuteen. Nuorempi poika toimii vapaasti eikä Isä estä häntä. Hän eroaa Isästä. Hänen ”olemisensa itsekseen” voi viitata hänen järkeilyynsä, ajatteluunsa. Samalla tavoin Adam oli toiminut paratiisissa ja eronnut Jumalasta.

Vieras (kaukainen) maa kuvaa eroa Jumalasta. Täällä nuorempi veli toteutti hänellä olevaa vapaata tahtoa väärällä tavalla. Nykyinen suomennos kertoo hänen eläneen holtittomasti, vanhempi irستاasti. Nykyinen suomennos kertoo hänen menneen erään miehen palvelukseen, vanhempi, että hän yhtyi erääseen sen maan kansalaiseen. Vanhassa kirkossa ymmärrettiin tällä toimimista yhdessä demonien kanssa.

Israelilaisille siat olivat epäpuhtaita eläimiä (vrt. Luuk. 8: 26 - 39), israelilaisen joutuminen sikopaimeneksi osoitti hänen alentuneen pakanoiden tasolle. Se on voinut tarkoittaa myös toimimista pahalaisen palveluksessa. Mutta nyt hän herää todellisuuteen, tulee omaksi itsekseen ja ymmärtää tilanteensa. ”Meni itseensä” osoittaa, että hän oli toiminut oman itsensä ulkopuolella, toisin sanoen hänessä toimi synty (vrt. Room. 7: 17 – 20). Tämä herättää hänessä todellisen katumuksen, mielenmuutoksen.

Isän palvelijoilla on voitu tarkoittaa opetettavia, jotka eivät vielä ole kirkon jäseniä, mutta joita ruokitaan evankeliumin sanoilla (jumalallisen liturgian alkupuoli koostuu rukouksista, psalmeista, epistolasta, evankeliumista ja opetuspuheesta, vanhaan aikaan ennen eukaristian alkua opetettavat poistuivat kirkosta). Nykyinen suomennos: ”palkkalaisilla on kaikilla yllin kyllin ruokaa” peittää alkuperäistekstin sanan ”leipää”. Sen on katsottu viittaavan Kristukseen, ehtoollisen sakramenttiin. Nyt tuhlaajapoika aloittaa paluun isän luo. Kertomuksen mukaan poika ymmärtää tehneensä syntiä, ei vain isäänsä kohtaan, vaan myös taivasta vastaan.

Isän juokseminen on epätavallinen toiminto idässä asuvalta vanhemmalta herrasmieheltä. Hänen anteeksiantonsa pakanuuteen vajonneelle pojalle saa näkyvän muodon. Samalla tavoin Jumala Isä toimii etsiessään tuhlaajapoikia. Kertomuksen Isä alistuu juoksemaan, historiassa Jumala antoi

Poikansa mennä ristille, jotta ihmisillä olisi pelastuksen mahdollisuus. Isä haluaa poikaansa ja suutelee häntä. Pojalle puetaan parhaat vaatteet (juhlapuku, tai ensimmäinen puku, se, mikä pojalla oli ennen lankeemusta, vrt. Jes. 61: 10), hän saa sinettisormuksen (virallinen toimija suvussa, Hagg. 2: 23) ja jalkaansa kengät, jotka kertovat vapaasta miehestä, joka kulkee evankeliumin opetuksen mukaisesti (Ef. 6: 15). Syöttövasikkaa syötiin vain suurimpina juhlina. Kuollut on herännyt eloon, kadonnut on löytynyt.

Varhainen kirkko tulkitsi tekstiä myös sillä tavalla, että isän palvelijoilla tarkoitettiin joko enkeleitä tai Kirkon papistoa. ”Parhaat vaatteet” ovat tarkoittaneet kastepukua, turmeltumattomuuden pukua. Kirkon papisto on auttanut katujan takaisin sisälle Kirkkoon.

Syöttövasikka ei kuvaa täydellisesti sitä, mistä on kyse. Kreikkalainen sana kertoo ensinnäkin, että kyse on miespuolisesta olijasta, joka oli syötetty viljalla. Se oli kasvatettu joko juhlaruoaksi tai uhriksi. Vanhassa kirkossa nähtiin, että kyse on Kristuksesta ja ehtoollisen sakramentista.

Pojan palauttaminen lankeemusta edeltävään tilaan kertoo Jumalan asenteesta meihin. Vapaana ihmisenä me voimme loitontua Hänestä. Mutta mielenmuutoksen (katumuksen) auttamana me voimme lähestyä Jumalaa. Jumala ottaa meidät vastaan, osoittaa armoaan meille, jos me osoitamme katumuksen hedelmiä. Hän tulee meitä vastaan hyväksyen anteeksipyyntömme.

Kertomuksemme loppu kuuluu oleellisesti tähän yhteyteen, se ei ole lisäys. Siinä on kyse, miten emme saa ajatella. Vanhemman pojan ajattelu tuo esille idean, että kykenisimme tulemaan omin voimin vanhurskaiksi. ”Tämä sinun poikasi” osoittaa, että vanhempi veli ei ollut valmis hyväksymään nuorempaa veljeä omaksi veljekseen. Kertomus on osoitettu fariseuksille, jotka pitivät itseään vanhurskaina ja tuomitsivat muut. He eivät hyväksyneet sitä, että Jeesus kohtasi ja auttoi syntisiä ihmisiä.

Vanhempi veli oli kutsuttu mukaan juhlaan. Jumala kutsuu kaikkia taivasten valtakuntaan. Juhla kertoo ilosta, joka seurakunnassa tulisi olla katujan palatessa seurakuntaan. Evankeliumin kertomus ei paljasta, miten vanhempi veli toimii. Pääseekö tämä itseään vanhurskaana pitänyt taivasten valtakuntaan? Näkeekö hän, että hän väärin luuli itseään vanhurskaaksi, mutta todellisuudessa oli kovasydäminen ja armoton? Voittaako hän vihansa, joka syntyi siitä, että katuva oli saanut väärän toimintansa anteeksi? Ymmärtääkö hän, että hänen moitteensa Isälle siitä, että hän ei ollut saanut ”vuohipahaistakaan”, oli väärä. Sillä hän oli saanut kaiken Isältä. Taivasten valtakuntaan pääsee vanhurskaskin vain, jos hän hyväksyy sinne katuvat syntiset.